

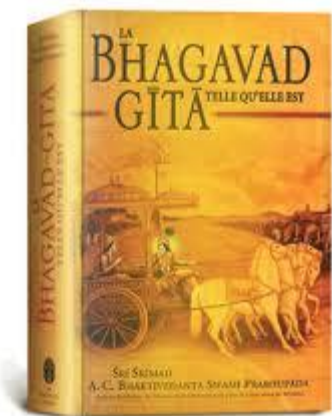
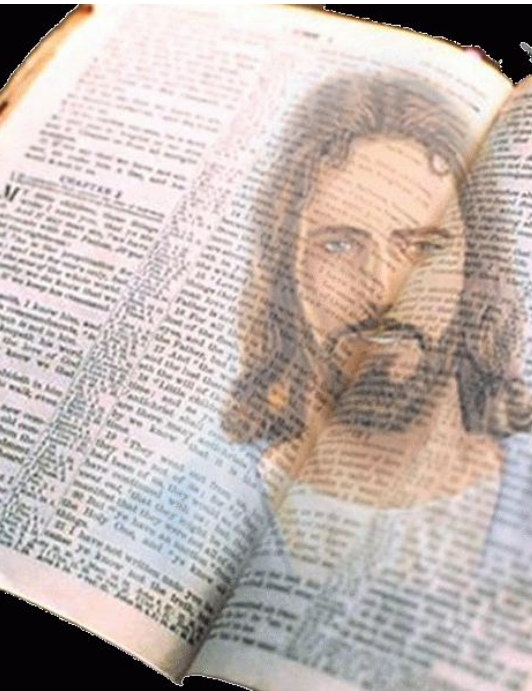
Als geloof lijkt te werken...

10-10-2013

Nederlandse Vereniging
voor Hart en Vaat Verpleegkundigen

Verstrikt in argumenten...

Het is Gods
wil...

- De koran
zegt....

Maar de paus vindt...

Maar is de
medische
wetenschap dan
niet ook...

Maar de koran
zegt ook

Jawel, maar Jezus
zegt...

Voorzienigheid

Heidelbergse catechismus

Vraag 27 *Wat verstaat u onder de voorzienigheid van God?*

De almachtige en alomtegenwoordige kracht van God, waardoor Hij hemel en aarde met alle schepselen als door zijn hand voortdurend in stand houdt en zo regeert, dat loof en gras, regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, spijs en drank, gezondheid en ziekte, rijkdom en armoede, ja alle dingen ons niet bij toeval maar uit zijn vaderlijke hand toekomen.

Vraag 28 *Waarom is het voor ons van belang te weten dat God alles geschapen heeft en ook door zijn voorzienigheid in stand houdt?*

Om in alle tegenspoed geduldig, in voorspoed dankbaar te zijn en voor de toekomst een goed vertrouwen te hebben op onze getrouwe God en Vader, in de zekerheid dat geen schepsel ons van zijn liefde scheiden zal, omdat alle schepselen zo in zijn hand zijn, dat zij zich tegen zijn wil niet roeren of bewegen kunnen.

God zal mij wel redden...

Tijdens een overstroming stijgt het water snel. Een man staat voor zijn huis tot zijn enkels in het water. Er komt een vrachtauto voorbij. De chauffeur roept: 'Stap snel in want het water stijgt.' 'Nee hoor roept de man terug, God zal mij redden.' Aangezien het water stijgt gaat de man naar de eerste etage van zijn huis. Het water staat nu tot aan het raam. Er komt een motorboot voorbij en de mensen in de boot roepen dat de man snel het raam uit moet klimmen zodat hij mee kan met de boot. 'Nee hoor, hoeft niet, roept de man, God zal mij wel redden.' Het water stijgt almaar hoger en de man moet op zijn dak klimmen. Daar komt een helikopter langs en de piloot gebaart dat de man snel in moet stappen. Weer weigert de man roepend dat God hem zal redden. De man verdrinkt. Eenmaal in de hemel vraagt hij kwaad aan God: 'Waar was U nou? Ik was er van overtuigd dat U me zou redden!' God glimlacht en antwoordt : 'Ik stuurde je een vrachtauto, een motorboot en een helikopter en jij weigerde ze allemaal!'

Een patiënt laat je een foto zien en zegt:
“Kijk dit zijn mijn kleinkinderen.”
Hoe reageer je?

Vier lagen model (Erhard Weiher)

- **Feitenlaag**
 - Hoe heten ze, hoe oud zijn ze?
- **Gevoelslaag**
 - U klinkt trots (blij, boos, teleurgesteld, verdrietig)
- **Identiteitslaag**
 - Geniet u ervan oma te zijn?
- **Betekenis of spirituele laag**
 - Wat betekenen uw kleinkinderen voor u?

“Health is not just the absence of disease, it is a state of physical, psychological, social and spiritual well being” (World Health Organization, *Precis of discussion*, 1948).

Ethiek en kwaliteit

- De dingen goed doen:
 - Vaktechnische competentie

- De goede dingen doen
 - Morele competentie

Ethisch perspectief op kwetsbaarheid, zorg en waardigheid

- Ethisch criterium: Goede zorg is zorg die gericht is op de bevordering van de menselijke persoon in al zijn dimensies (en in staat is om deze gerichtheid in de praktijk te realiseren)
- Goede zorg = menswaardige zorg = ***waardigheid-ondersteunende-zorg***

Arend van Dam

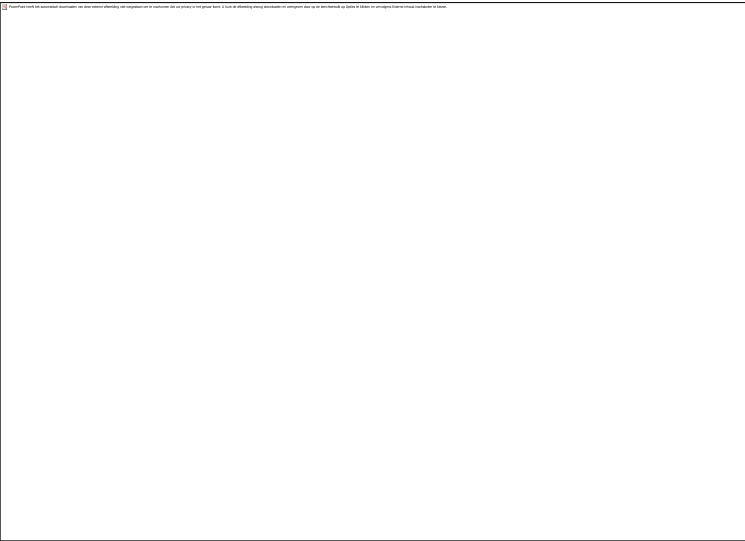
ZORG

- *“Zorg is een levenspraktijk die zich uitdrukt in specifieke gedragingen (handelingen en houdingen) die erop gericht zijn ‘onze wereld’ zo in stand te houden, te continueren en te herstellen dat we daarin zo goed mogelijk kunnen leven. ‘Onze wereld’ omvat ons lichaam, ons persoon zijn en onze omgeving (medemensen, dieren, milieu, e.d.) die we trachten samen te weven tot een complex, het leven ondersteunend web” (Tronto 1993)*

UITGANGSPUNT: KWETSBAARHEID

- Lichamelijk (cfr. Fysieke aftakeling, pijn, ...)
- Relatieveel (cfr. Alleen zijn, ...)
- Sociaal (cfr. solidariteit, *duty to die?*, ...)
- Psychisch (cfr. Lijden aan de toekomst, ...)
- Moreel (cfr. Wilsonbekwaamheid, ...)
- Spiritueel (cfr. Waarom toch en hoelang nog? ...)

De bomen en het bos

Waarden

Normen

Ethiek

Moraal

Wat is wat?

- Waarden: Algemeen van aard: vriendschap, liefde, vrijheid, verantwoordelijkheid, respect.
- Normen: Concrete gedragsregel: je moet je belofte houden; je mag niet liegen; je mag niet vreemdgaan.
- Moraal: Geheel van waarden en normen dat door een individu of groep als belangrijke richtlijn voor het handelen wordt beschouwd.
- Ethiek: Systematische studie van de moraal.

UITWERKING

- Waarde: Eigendomsrecht
- Norm: Je mag niet stelen
- Moraal: Schuld/schaamte.
- Ethiek: Bestudering en doordenking van bovenstaande.

Waarden

liefde
vrede
vrijheid
rechtvaardigheid
solidariteit
orde
veiligheid
gezondheid
geloof
eerlijkheid
vertrouwen
empathie
zorgzaamheid
zorgvuldigheid

integriteit
creativiteit
hulpvaardigheid
betrouwbaarheid
betrokkenheid
dienstbaarheid
begrip
tolerantie
compassie
vergevings-
gezindheid
opofferings-
gezindheid
vrijgevigheid

genieten
flexibiliteit
moed
mildheid
vriendelijkheid
beleefdheid
bescheidenheid
geduld
matigheid
doelbewustheid
loyaliteit
toewijding
zelfdiscipline
humor

ordelijkheid
weten
wijsheid
geluk
kennis
kracht
schoonheid
aandacht
succes
aanzien
vriendschap
respect
het leven

Een streep

**Ik trok een streep;
tot hier,
nooit ga ik verder dan hier.**

**Toen ik verder ging
trok ik een nieuwe streep,
en nog een streep.**

**De zon scheen
en overal zag ik mensen,
en iedereen trok een streep
iedereen ging verder.**

uit het werk van Toon Tellegen (1941)

CASUS

Man van 64 jaar oud komt in aanmerking voor hartrevalidatie. Zijn conditie is matig. Zijn thuissituatie is stabiel maar zwaar. Dhr en zijn vrouw zorgen nog dagelijks voor hun jongste zoon die gehandicapt is. Dhr heeft een eigen bedrijf, hij denkt nog niet aan afbouwen. Hij is blij dat hij de ingreep (2 stents) goed heeft doorstaan en dat hij nu weer naar huis kan. Er wacht meer dan genoeg werk. Het reval-team is met dhr in gesprek over deelname aan het revalidatie programma, maar dhr is heel terughoudend. “Wat heeft het voor zin? Als het mijn tijd is dan ga ik. Daar doet zo’n revalidatieprogramma helemaal niets aan.” Dhr. is boos op de arts die er bij hem op aan heeft gedrongen dat hij moet deelnemen. “Er is er hier maar Eén die iets over mijn leven te zeggen heeft, dokter.”

Wat is moreel beraad?

- Een kritisch gesprek over één praktijkvoorbeeld
- Een onderzoek mbt denken en handelen
- Met één enkele uitgangsvraag
 - ...die moreel is; dus géén intervisievraag!
- Er wordt kritisch richting oogst gewerkt:
 - inzicht, gezamenlijkheid, alternatieven, oplossingen
- Er wordt gemorreld aan het comfort:
 - deelnemers stellen vragen/worden bevraagd (altijd, doorlopend, iedereen)
- 'n MB is altijd een hoogwaardig, maar zéker niet altijd een prettig gesprek
- MB is geen discussie, debat, conflict of tribunaal! Er is geen 'gelijk'

Wat is Moreel Beraad *niet*?

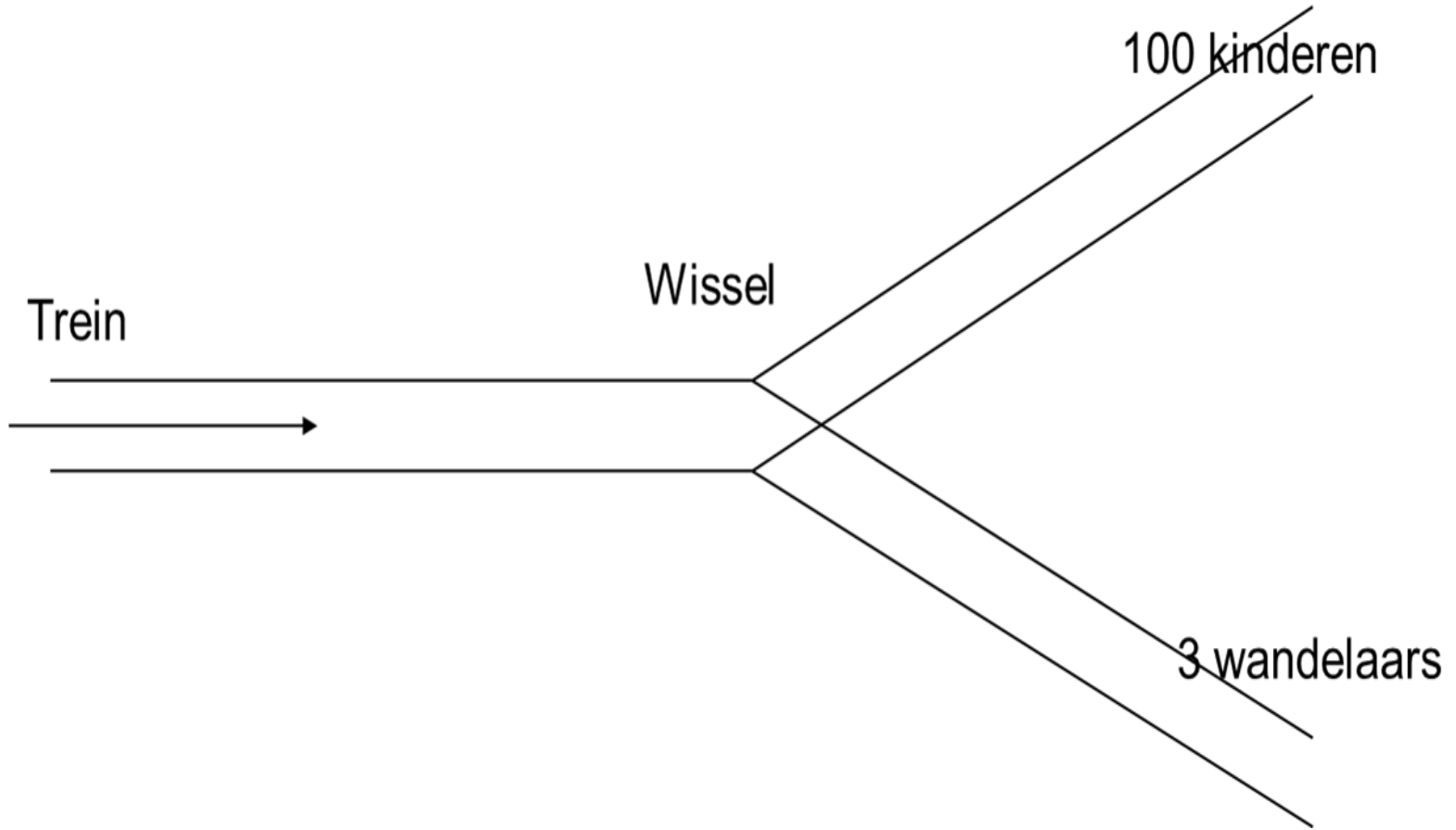
INHOUD

- Een inhoudelijke advies geven (consult)
- Counselling of groepstherapie
- Vaag, boekenwijsheid of ethiekles
- ‘Zo voel ik het nu eenmaal!’
- Normen top-down implementeren

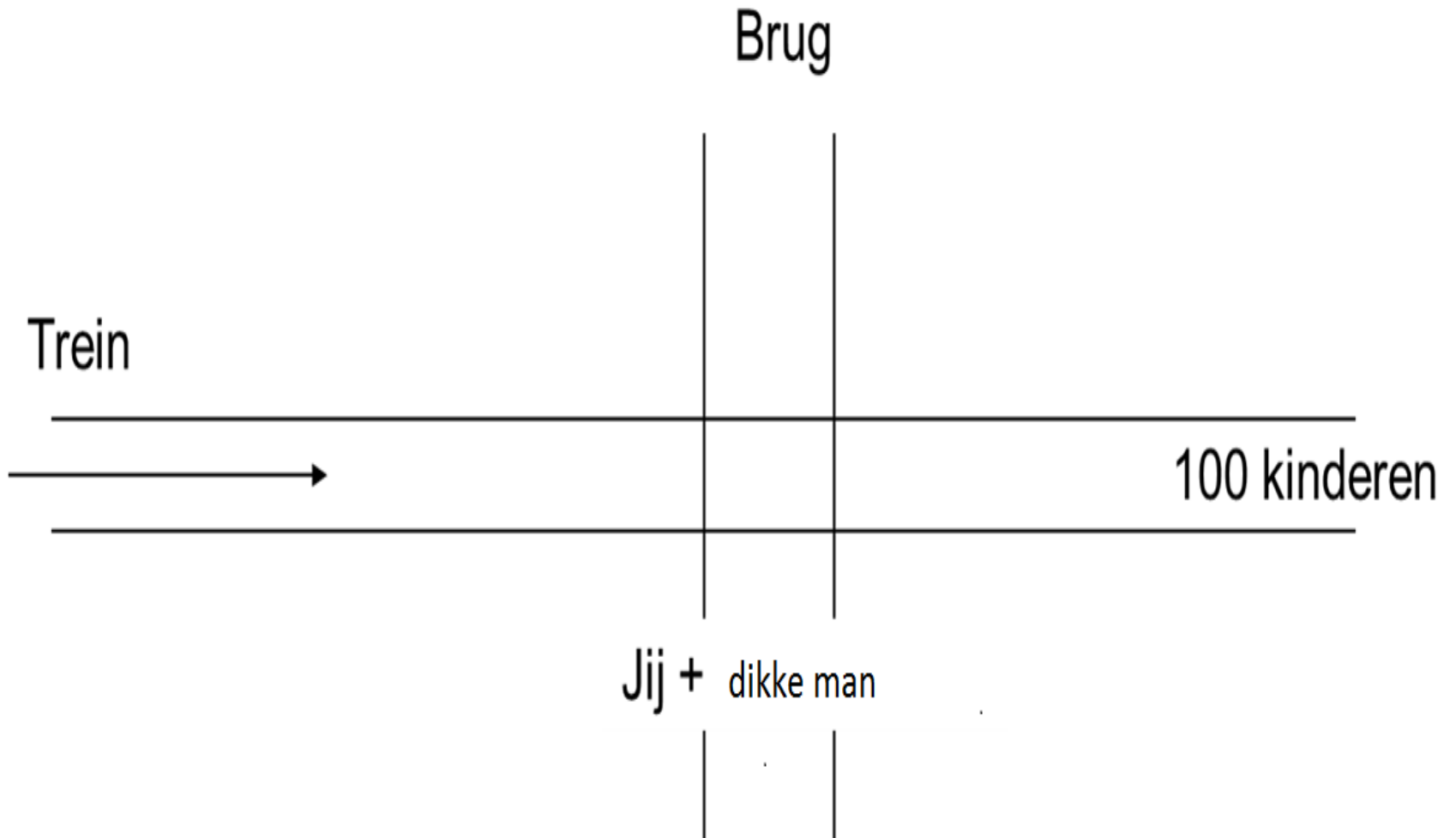
ORGANISATIE

- Iets voor na het werk
- Iets voor wijze mensen in commissies
- Iets om uit te besteden

Dilemma Judith Jarvis Thomson

Dilemma Judith Jarvis Thomson

Hoe dan?

- Structureel moreel beraad; in de vorm van een serie bijeenkomsten
- Ad-hoc moreel beraad in geval van incidenten met hoge impact
- Kortdurende serie / eenmalig moreel beraad rondom een thema of kwestie
- Alternatieve, ludieke vormen om te werken met waardenonderzoek, standpuntenonderzoek

Bedankt voor jullie aandacht!!

